

KREŠŤAN

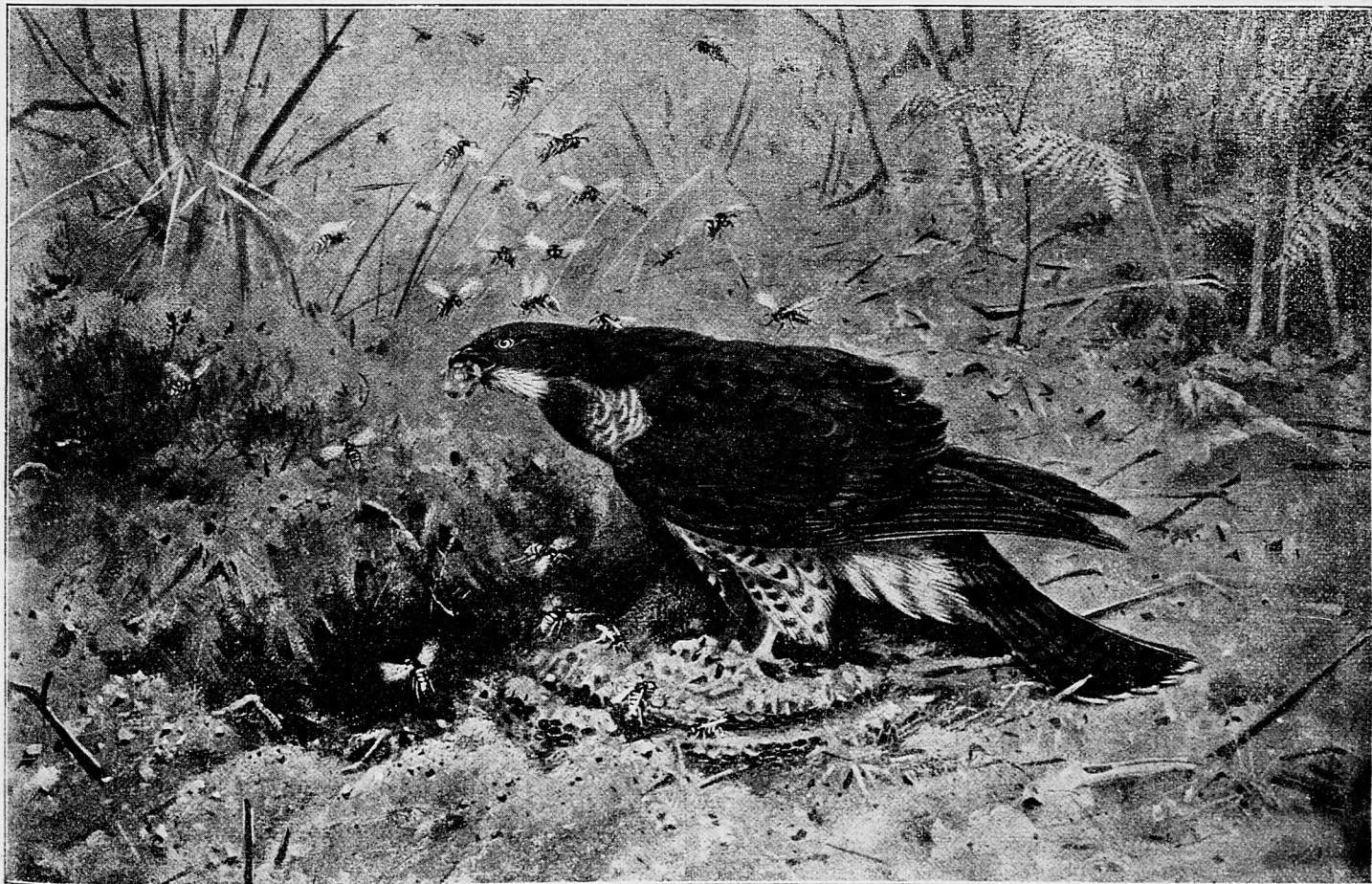
POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok ... 4 koruny — hal. Na pol roka ... 2 " — " Na štvrt roka ... 1 " 20 " <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Majiteľ a vydavateľ : JAN MOLNÁR.</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo : Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám. sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stlpcového nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.</p>
---	---	---

Po valnom shromaždení katolíkov Uhorska.

Minuly sa slávnostné dni VII. valného shromaždenia katolíkov Uhorska. Boly to dni pamätihodné nielen pre obyvateľov biskupského mesta Pätikostoly a okolia, lež i ohľadom katolíckych veriacich celého Uhorska. Boly to dni verejného osvedčenia a oduševnenia sa za sväté pravdy katolíckeho náboženstva. Bolo to verejným dôkazom toho, že tá svätá ustanovizeň,

ktorú nepriatelia jej života pozbavíť chcejú a ako bezdušné telo už-už vystierajú, nezomrela a žije ešte vždy. Áno, žije a žiť chce katolícka cirkev v Uhorsku a preto žiada, aby práva jej uznané a uplatnené byly v každom ohľade i aby si tymito právami život svoj a prislúchajúci jej vplyv tým dôkladnejšie zabezpečila. preto poukazuje pri valných shromaždeniach nielen na prostriedky k vydobitiu jej vífazstva potrebné, lež spolu i na tie krivdy, urážky a do neba volajúce nespravodlivosti, aké páchajú proti nej

Sokol.

neverci na poli politickom, ohľadom školstva a výchovy, v obore verejného hospodárstva a v celom živote spoločenskom. Ako nad tymito neprávosťami zhrozil sa, tak za sväte práva svojho náboženstva bojovať povinný je každý kresťan a katolík Uhorska.

Posledné valné shromaždenie katolíkov vydalo skvelé svedectvo o tom, že bárs aj v hmotnom ohlade mnohí priznávajú sa k rozdielnym náhľadom, v jednom predsa stretajú sa všetci a to je ten celému obecnstvu katolíckemu najmilejší, najvzáctnejší a najneoceniteľnejší poklad, o ktorý pečuje, ktorý s celou oddanosťou neohrozene bráni každý verný katolík totižto naše katolícke náboženstvo, naša svätá rímsko-katolícka cirkev. V tomto ohlade uplatňuje sa slovo Písma, dľa ktorého v cirkvi svätej nenie rozdielu medzi Rimanom a barbarom, medzi mužom a ženou, ani medzi pánom a sluhom. Pri poslednom valnom shromaždení katolíkov na tisíce ľudu, všetci napospol, vysokí hodnostári cirkevní, mohutní páni svetskí, roľníci, robotníci, mužovia a ženy najchudobnejšej triedy, jednako oduševňovali sa, horlili za svoje náboženstvo, jednou myslou sľúbili a prisahali vernosť svätej cirkvi a učeniu Krista Pána, ako dietky jedného Otca v nebesiach.

Toto oduševnenie ale nesmie ochladnúť. Šíri a zmáha sa totiž proti nám duch nevery na celej čiare. Kamkoľvek patríme, všade vidíme šľaky zkazonosného účinkovania nepriateľov kresťanstva. Freimaureri otvorene alebo skryte uplatňujú svoj zkazonosný vplyv v živote politickom, hospodárskom a spoločenskom. V kultúrnom ohlade preťažká práca je freimaurerský vplyv vypúdiť z učebných ústavov krajiny. Väčšina našej inteligencie i podnes nasiaknutá je duchom freimaurersko-liberálnym. Na pospolitý ľud freimaurerstvo posiaľ nemalo vplyvu. Čo táto zkazonosná sekta v nižších triedach zhubiť nemohla, k tomu dľa plánov nevercov povolání sú socialdemokrati. Každý kresťan má znať socialdemokratov. Sú to ľudia celkom v rukách židovských, čo zapierajú Boha, každé náboženstvo, čo búria ľud proti vrchnosťam a celému verejnému poriadku. Ľudia títo sú tým nebezpečnejší, bo sú pevne zorganizovaní. Socialdemokratom podobne nanajvyš nebezpeční sú demokrati a ako sa s úľubou menujú ľudovi demokrati. Toto družstvo

je tiež celkom v židovských rukách. Zasadý jejich sú zásadám socialdemokratickým celkom podobné. Ku socialdemokratom a demokratom pripájajú sa národnári vodcovia. Ako títo hubia mravne ľud, to dokazuje každé číslo jejich novín.

Nepriatelia katolíckej cirkve freimaureri, socialdemokrati, demokrati, radikáli a národnári organizujú sa po všetkých stranách. Všade oni majú svojich agitátorov. V smysle uzavretí na valnom shromaždení katolíkov vynesených, ku obrane ohrozeného náboženstva, cirkve a jej práv nech sa organizujú aj katolíci. Toto povolanie má kresťanská ľudová strana. Len svoju povinnosť plní, keď sa organizuje. Za práva cirkve a svätého náboženstva svojho nech každý horlivý katolík pripojí sa ku kresťanskej ľudovej strane!

VII. valné shromaždenie katolíkov Uhorska.

Druhý deň.

Druhý deň valného shromaždenia katolíckeho začal sa so slávnostným zasadnutím eucharistickým, ku cti totiž prevelebnej Sviatosti Oltárnej. Pred zasadnutím bola o 8. hodine sv. omša, ktorú s vystavením slúžil osvietený pán biskup päťkostolský gróf Julius Zichy. Pri svätej omši prítomní boli: Julius Vározy, arcibiskup kaločský; Ottokar Prohászka, biskup stolnobelohradský a iní cirkevní hodnostári vo veľkom počte. Zo svetských slyšali sv. omšu: gróf Aladár Zichy, minister okolo osobnosti kráľa a predseda kresťanskej ľudovej strany, gróf Jozef Majláth, gróf Móric Eszterházy, barón Felix Gerliczy, gróf Georg Majláth a mnohí iní.

O 9. hodine zahájil slávnostné zasadnutie eucharistické osvietený pán biskup gróf Julius Zichy rečou, v ktorej vyzdvihol, že od Pána Ježiša v prevelebnej Sviatosti Oltárnej skrytého, všetko požehnanie pochádza. Z tejto príčiny aj valné shromaždenie katolíkov začalo sa s verejným pochodom eucharistickým, aby účastné bolo milostí z najsvätejšej Sviatosti vyvierajúcich. Sviatosť Oltárna je ako archa úmluvy vyvoleného ľudu v starom zákone. Kým vyvolený národ veril v prítomnosť pravého Boha v arche a zachovával jeho príkazy, zatiaľ účastný bol požehnaní a ochrany božskej. Ako tento ľud niekedy vyvolený pravého Boha opustil, opustil ho aj Boh. To isté sa opakuje aj dnes. Miesto archy úmluvy zastupuje Sviatosť Oltárna, kde Pán Ježiš prítomný je v podobe chleba ako Boh a človek. Kým svet kresťanský blaho a šťastie svoje čerpal z tohoto prameňa, účastný bol požehnaní božského. Časy sa ale ku zlému

zmenily. Nevera šíri sa po svete kresťanskom. Ľud kresťanský opúšťa stánky Pána, zdvíha hriechne ruky svoje na nevestu Krista Pána, to je svätú cirkvi katolícku. Zpátky teda treba priviesť spoločenstvo kresťanské ku tomu, koho neverne opustilo, ku pravému Bohu. Nech je Pán Ježiš uhelným kameňom našej viery a kotvou našej nádeje, ako aj predmetom našej lásky po všetky časy. Strediskom celého života nášho nech je Pán Ježiš v prevelebnej Sviatosti Oltárnej!

Po zaháječnej reči s hlučným potleskom prijateľ držal prednášku P. *Tomsányi* o tajomstve prevelebnej Sviatosti Oltárnej. *Julius Glattfelder* vysvetlil v jeho reči že najsvätejšie telo Pána Ježiša na oltári prameňom je všetkých milostí. *Viktorian Stromer* uvažoval v jeho prednáške myšlienku, že ako niekedy Pilát pýtal sa Pána Ježiša: Ty si teda kráľ? Tak aj dnes je veľa Pilátov, ktorí pochybujú o prítomnosti Ježiša Krista vo Sviatosti Oltárnej. Konečne *Ján Frey* držal krátku prednášku o praktickej úcte Sviatosti Oltárnej. Po čom predseda poďakoval sa rečníkom a potom zaključil zasadnutie eucharistické.

Valné shromaždenie spolku Pázmány.

Shromaždenie zahájil osvietený pán biskup stolno-belohradský *Ottokar Prohászka*. Prítomní boli hodnostári cirkevní, magnáti, veľký počet inteligencie a spoločitého ľudu. V zaháječnej reči poukázal predseda na potrebnosť katolíckej tlače a na hrozné ťažkosti s akými zápasíť musí. Keď ale katolícki spisovatelia donášajú obeť cieľom šírenia sa katolíckeho presvedčenia a ducha, svätou povinnosťou má byť aj katolíckeho obecnstva aby tlač katolícku, teda spisy a noviny katolícké všemožne podporovalo.

Po zaháječnej reči predsedu držali prednášky o potrebnosti katolíckej tlače, taktiež o spôsobe jej rozširovania *Jozef Komócsy*, *Ludvik Czikkay*, *Jozef Vassa* a *Jozef Geregy*. Konečne prijaté boli návrhy cieľom rozširovania katolíckej tlače a s tým zaključilo sa shromaždenie.

Valné shromaždenie spolku svätého Ladislava.

Následkom chorľavosti vodcu všetkých pohybov katolíckych grófa *Ferdinanda Zichyho*, prítomne v teplotiach meškajúceho, zasadnutiu predsedal titulárny biskup *L. Arpád Várady*. Prítomní boli: biskup *Ottokar Prohászka*, gróf *Aladár Zichy*, *Pavel Jedlicska*, generálny vikár trnavský, *Ján Kiss* a mnohí iní. Prvú reč povedal osvietený pán biskup *Ottokar Prohászka*. Čo sú jednotlivé orgány v tele ľudskom — prizvukoval rečník — to sú v spoločnosti ľudskej družstvá a spolky. Z tohoto vychodiac, vyvinul rečník vlastnou mu zriedkavou výrečnosťou cieľ spolku sv. Ladislava, ktoré sú: podporovanie sv. otca pápeža, chudobných kostolov a škôl a napokon sv. misie na Východe. Ako príklad uviedol rečník *Nemecko*, kde spolok sv. Bonifáca takrečeno celkom udržuje kostoly, fary a školy v krajoch vo väčšine protestantami obývaných.

Akuzius Mihályfi, profesor university vysvetľoval účinkovanie a úlohy spolku sv. Ladislava, cieľom rozšírenia činnosti navrhol spolu zmenu terajších základných stanov. Po prijatí tohoto návrhu zakončené bolo shromaždenie.

I. verejné zasadnutie.

Šiator, v ktorom sa zasadnutie vydržovalo, naplnil sa poslucháčmi do posledného miesta. Predseda gróf *Ján Zichy* zahájil zasadnutie a ako prvý rečník o predmete: «*Čo je podlžná spoločnosť ľudská cirkvi*», vystúpil krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany, pápežský praelát

Ján Molnár.

Ako ceder na Libanone, čo koreňami drží sa zeme, stihlým pňom ale a širokou korunou vypýna sa k nebu a bije v oblaky, taký je človek. Telom svojim šliape prach tejto zeme, bo je z prachu a v prach sa obráti, nachodí sa ale v ňom aj druhý život, ktorý nenachodí svoju domovizeň na tomto svete a túži preto po inom vzduchu, po iných vidmách, snaží sa za tým: «*Ktorý na vysostach prebýva*». Len to je chyba, že telo a duša, hmota a duch, nebe a zem neustále boria sa v ňom a za jeho srdce, bo ho chcjú pre seba podmaniť a privlastniť.

Panovaly časy a to cez dlhé veku, keď telo, hmota a zem zvíťazily nad človekom, keď pokolenie ľudské pod týmto tyranstvom ťažko stonalo v otroctve.

Otázka je: čo je podlžné taktó ztročené a uponížené pokolenie ľudské cirkvi katolíckej? To, že katolícka cirkev bola tá, čo pozdvihla, vyvinula jednotlivcov, rodinu, celú spoločnosť ľudskú, čo zosňala putá z rúk utlačených, čo teda založila vládu ducha nad telom.

Toto predniesť je mojou úlohou.

Spoločnosť ľudská pozostáva z rodín a rodiny z jednotlivých osobností. Kto chce vzdelávať spoločnosť ľudskú, musí prvej vzdelat rodiny a v najprvom rade jednotlivé osobnosti. Toto previedla cirkev katolícka v každom ohľade najdôkladnejšie.

1. Vzdelala totižto cirkev najsamprv jednotlivé osobnosti. Ako sa človek od pravého Boha odvrátil a v nádrach jeho ostala nešeredná prázdnota, bo srdce ľudské, ačkoľvek je veľmi malé, je predseda tak veľké, že ho naplniť môže len Boh, preto zvolal sv. Augustín: «*Nespojné je moje srdce, kým v tebe, ó Bože! pokoja nenajde*». Lež i sám rozum ľudský veľa trpel následkom odvrátenia sa od Boha, ztratil skrze to svoje vlastné osvietenie. Blud nasledoval za bludom, úbohý, na seba zanechaný rozum ľudský túlal sa vo tmách, tak že Pilát v mene celého pokolenia ľudského pýtal sa Krista: Čo je pravda?

Kristus Pán odpovedal na túto otázku, zjavil pokoleniu ľudskému čo je pravda, blúdiacim po mori života ukázal smer cesty, ktorá vedie ku pravde, keď povedal: «*Miluj Pána Boha tvojho z celého srdca svojho a bližného ako seba samého*». Tohto sa mal jeden-

každý držať, keď chcel byť účastný slávy nebeskej. Pán Ježiš poukázal na pravého Boha v nebesiach, jehož príkazy treba zachovávať, udal ale spolu aj spôsob tohoto zachovávaní, keď najprvšiu podmienku všetkej vzdelanosti označil slovami: «Buďte dokonalí, ako Otec váš v nebesiach dokonalý je!» Človek teda túžiť má po dokonalosti božskej.

Ku vyplneniu tejto veľkej povinnosti dal Pán Kristus pokoleniu ľudskému ako mohutné prostriedky na pomoc sedem sviatostí. S týmito [postaral sa o človeka od jeho narodenia až ku jeho hrobu. V prikázaniach cirkevných vidíme pečlivosť nášho náboženstva aj o hmotné potreby človeka.

Pôvodné učenie Krista Pána neomylné a nezmeniteľné ohlasuje cirkev svätá rímsko-katolícka. Táto z naloženia božského jej zakladateľa ukázala svetu nielen cestu ku pravému Bohu, lež vzdelala ducha pokolenia ľudského. Všetky ústavy vzdelanosti po celom svete majú počiatok v cirkvi svätej. Rozum, srdce, ducha a myseľ človeka vzdelala a sošlachtila cirkev svätá z naloženia Krista Pána.

2. Pohliadnime ďalej, ako účinkovala cirkev svätá ohľadom rodiny. Ako Spasiteľ cirkev svätú založil, sriadenej rodiny nebolo v spoločnosti ľudskej. Kresťanstvo našlo chlapov, nie ale mužov. Ženy neboly manželky, lež do prachu zeme uponížené otrokyne. Deti byly opustené a neznaly materskej lásky. Cirkev svätá sriadila rodinu a zabezpečila budúcnosť pokolenia ľudského, keď pod ochranu svoju vzala dietky. «Čo je dieťa?» pýta sa chýrny biskup Doupanloup a hovorí: «Dieťa je človek budúcnosti, nádej rodiny, pokolenie ľudské, ktoré sa v ňom obnovuje, vlasť, ktorá v ňom pokračuje v živote. «Pustite ku mne maličké», pravil božský Spasiteľ a volal: beda všetkým, čo len jedno pohoršujú, totiž ku hriechu zvädzajú z týchto maličkých. Túto lásku ku dietkam zdedila a uplatňuje cirkev svätá v celom jej účinkovaní.

Potrebné je, aby ešte o znovuzrodení terajšieho pokojenia ľudského niekoľko slov preriekol. V starom svete tri hrozné rany trýznily ľudskú spoločnosť. 1. Absolutizmus, totiž neobmedzené tyranstvo. 2. Otroctvo a 3. pauperizmus, t. j. neslýchaná chudoba.

Cirkev katolícka zotrela tyranstvo, bo ohlasovala učenie: nenie moci, ako od Boha, a ktorá je, každá je od Boha. Týmto z jednej strany viazala mocnárov ku svedomitému a spravodlivému panovaniu a poddaných ku poslušnosti, nielen na oko, lež zo srdca a v kresťanskej oddanosti.

Cirkev katolícka zňala putá z rúk otrokov, ktorých pohania za pokrm predhazovali dravec, kupovali, predávali a ani za ľudí nepovažovali. V katolíckej cirkvi ohlasoval sv. Pavel apoštol: Nenie rozdielu, totiž v katolíckej cirkvi, medzi židom, grékom, otrokom a slobodným, medzi mužom a ženou, bo sme všetci jedni v Kristu.

Cirkev katolícka umenšila neslýchanú chudobu ľudu. Prví kresťania skladali majetky svoje k nohám apošto-

lov ku podpore chudoby. Najstaršie a najväčšie ústavy dobročinné po celom svete zakladala cirkev. Zarovnak v terajších ťažkých časoch kto uspokojí milliony o chlieb volajúcej chudoby? Snáď chýrni politici, bankári? Jedine cirkev rozmnoží chudobe chlieb, ako niekedy Spasiteľ zástupom na púšti uplatňovaním zásady: «Miluj bližného svojho ako seba samého», skutkami duševného a telesného milosrdenstva.

Túto kultúrnu missiu uplatňovala cirkev po všetky časy len tak ako dnes. Z tohoto ale čo nasleduje? Dvoje: 1. Že zle robia a veľmi sa prehrešujú všetci čo buď v kresľach vlády, buď v ľudových shromaždeniach, buď v univerzitách, alebo v ľudových školách, slovom alebo v písme, súkromne alebo verejne zmenšit a zničit snažia sa vplyv katolíckeho náboženstva. 2. Že zo všetkých síl našich snažiť sa máme tak v sebe ako aj v druhých slovom a skutkom pestovať, vyvinovať, rozširovať nauky, zásady, ustanovizne svätého náboženstva nášho, to jest, že horúcou láskou milovať máme svet spasujúce a sošlachťujúce kresťanstvo, jehož meno je: katolícka cirkev.

Po utíšení sa hlučného potlesku Emil Nagy držal reč o predmete: *Hmotná neodvislosť pozdvihuje hodnotu osobnosti*. Béla Túri, redaktor katolíckych novín «Alkotmány» a pri všestrannom súhlase rečnil o slobode tlače. S tým zakončilo sa prvé verejné zasadnutie.

Zasadnutie k obrane ženského pohlavia.

Osvietený pán biskup Tibor Boromisza v zahájujúcej reči vysvetľoval významnosť otázky obrany ženského pohlavia. Dr. Jozef Wurster, rečnil vo všeobecnosti o obrane ženského pohlavia. Edita Farkas držala prednášku o missiach žalárnych a výchove upadlých dietok. Henrikova Wüszner držala úvahu o výchove ženskej služobnej čelade.

Porada predsedov katolíckych spolkov tovaryšských.

Pod predsedníctvom arcibiskupa kaločského Juliusa Városho predsedovia katolíckych spolkov tovaryšských držali poradu, na ktorej praelát-kanonik Franc Schiffer, Karol Erdösi, Tibor Révay, Franc Virág podali zprávy o účinkovaní katolíckych spolkov tovaryšských.

Kresťanskí školskí bratia uhorskí.

Zasadnutiu predsedal gróf Aladár Zichy, minister kolo osobnosti kráľa. Prítomní boli biskup Ottokar Prohászka a veľa vítečníkov katolíckeho obecnstva. Po zahájení zasadnutia

Gróf Aladár Zichy

vysvetlil v jeho reči ciele spolku kresťanských školských bratov. Kresťanskí školskí bratia sú víteční učitelia ľudu a veľmi blahonosne účinkujú na horných stranách. V Nyitra Bajne majú už aj svoju hlavnú stanicu. Vrele odporúčať minister kresťanských školských bratov do pozornosti najvyšších kruhov katolíckeho obecnstva.

Dr. Karol Tóth podal zprávu o účinkovaní spolku,

ktorý od posledného zasadnutia mal príjmov 45.108 korún 28 halierov. Z tohoto vydalo sa ku cieľom školských bratov 44.474 korún 26 hal.

Spolok sv. Františka Regis.

Osvietený pán biskup dr. Ottokar Prohászka zahájil zasadnutie príhodnou rečou. Načo podaná bola zpráva o účinkovaní spolku. Z tejto zprávy vysvitá, že od 1-ho januára tohoto roku obrátilo sa ku spolku 474 chudobných stránok, aby pomocou jeho vstúpiť mohli do stavu manželského, taktiež že pomocou spolku 980 dietok bolo legitimovaných. Spolok uzavrel obrátiť sa ku valnému shromaždeniu katolíckemu, aby po významnejších miestach vidieku zariadené boly spolky svätého Františka Regis.

Ako posledné v druhý deň valného shromaždenia odhavovali sa: porada eucharistická duchovenstva a zasadnutie charitatívnej odbornej triedy.

Tretí deň.

Po svätej omši v sídelnom biskupskom chráme za prítomnosti katolíckych vítečníkov cirkevných a svet-ských, uvedených pri predoslych zasadnutiach, zahájené bolo

II. verejné zasadnutie.

O otázke katolíckych škôl a o právach katolíckej výchovy rečnil ako prvý

Ján Csernoch.

So záležitosťami našich ľudových škôl už aj posiaľ zaoberali sme sa v našich shromaždeniach. Nie tým cieľom, aby sme množili predmety pojednávania, lež aby sme ukázali nakoľko pririastla nám ku srdcu katolícka škola, za ktorú hotoví sme vždy obetovať, brániť ju proti všetkým nápadom, upevniť jej postavenie a zabezpečiť ju na budúcnosť.

Vysvetlil na to rečník stanovisko katolíckej cirkve považne katolíckej školy a náhľady odporníkov tohoto stanoviska, ktorí nech sa menujú liberáli, slobodnomyšliaci, sociálni a nesociálni demokrati, všetci majú tie isté ciele a na tom pracujú, aby ľudová škola s vytvorením katolíckej cirkve slúžila jedine jejich náhľadom.

Zatým keď rečník obšírne rozložil snahy nevercov, akými jednostajne dobíjajú katolícku ľudovú školu, nepodvratnými dôvodami dokázal právo katolíckej cirkve na výchovu dietok. Konečne zakončil reč slovami: Povinnosťou každého kresťana a katolíka je dnes v úzkom spojení s cirkvou odhodlane zastávať všeobecné mravné poklady pokolenia ľudského a ponevác medzi tymito na prvom mieste je kresťanská ľudová škola, túto podporovať treba zo všetkých síl svojich. Žiadnych obetí neslobodno sa zhroziť. Všetci, čo sú k tomu povolani, aby buď ako učitelia, buď ako katecheti mládeži prostredkovali duševné poklady, všetko majú vynaložiť ku pedagogickému pozdvihnutiu katolíckych ľudových škôl; tí ale, jejichž plecia tlačia hmotné ťarchy, žiadnu obeť

nech nepovažujú za ťažkú a neznesiteľnú. Všetci sme spolupracovníci a nasledovníci božského Majstra nášeho, ktorý mluvil: «Pustite ku mne maličkých». (Mat. 19, 14.)

Hlučné ovácie nasledovali po tejto reči, po ktorých utišení rečnili ďalej Štefan *Friedreich*, Dionis *Görcsönyi* a Jozef *Rézbányai*.

Porada katolíckych professorov.

Osvietený pán biskup dr. Ottokar Prohászka zahájil poradu vo veľkom počte shromaždených professorov katolíckych. Poukázal v reči, že ačpráve organizácia katolíckych professorov má mnoho nepriateľov, netreba sa dať odstrašiť. Katolícka organizácia sa musí proviesť na celej čiare, či sa to nepriateľom ľúbi alebo nie.

Na to uzavretý bol spôsob prevedenia organizácie katolíckych professorov.

III. verejné zasadnutie.

Po predbežne odbavenom zatvorenom zasadnutí nasledovalo tretie verejné zasadnutie. *O sociálnej moci katolíckej cirkve rečnil:*

Gróf Jozef Majláth.

To ohlasujú — povedal medzi iným rečník — nepriatelia kresťanstva v novinách a vo verejných shromaždeniach ľudu, že katolícka cirkev nepriateľom je socializmu. A ponevác socializmus — ako udávajú — v najužšom spojení stojí s ľudom, následkom toho katolícka cirkev nepriateľom je aj ľudu.

S tymito nesvedomitými a ku poburovaniu ľudu veľmi súcimi luhaninami treba už raz do poriadku prísť.

Pravý socializmus, ku ktorému sa všetci prihlasujeme, nezapiera ani Boha, ani vlast. Šlachetného srdca robotník nikdy sa neodtrhne ani od Boha, ani od svojej vlasti. Pravi socialisti uznávali to v cudzozemsku vždy a uznávajú to aj dnes.

Pravý socializmus je pravý sväzok medzi jednotlivými triedami spoločnosti ľudskej, je to ten punkt, v ktorom láska Božia, nekonečné milosrdenstvo jeho, sloboda, právo a rovnosť ľudská spájajú sa v dokonalom súzvuuku.

Katolícka cirkev, sväté evanjelium Pána ako po všetky časy tak aj dnes je prameňom blahoslavenstva pre všetky triedy pokolenia ľudského.

Spoločenská sociálna moc katolíckej cirkve prejavuje sa ako po všetky veky, tak aj v terajšom XX. stoly. Aby ale moc táto stala sa prameňom požeňania po všetkých stranách vlasti v príbytkoch chudobných a bohatých, hore i dolu, na klasom bohatých poliach a v hlučných dielňach fabričných, v dvoranách aristokratov a v chalupách roľníkov, to uznávam a ohlasujem, závisí zväčša len od nás samých.

Táto mohutná sila sociálna katolíckej cirkve prináleží nám všetkým, lež len vtedy, keď si vážime a vieme ju upotrebiť.

Na túto zvláštnu reč celé obecnstvo odpovedalo

hlučnými potleskami. Načo začal svoju reč osvietený pán biskup

Dr. Ottokar Prohászka.

Úlohou katolíckej cirkve je — povedal rečník — aby ako v každom, tak aj v kultúrnom ohľade vzdelala človeka a túto vzdelanosť rozumu, mysle a ducha preniesla aj v široké vrstvy ľudu,

Aj terajší svet driape sa po vzdelanosti. Žiadajú pokrok, osvetu, slobodné vyučovanie ľudu, o pokroku a všeobecnej osvete píšu, mluvia noviny, básnici ako o najpotrebnejšom programme pokolenia ľudského. Pokrok a vzdelanosť požaduje sa prítomne aj od remeselníka a robotníka. Pokrok žiadajú aj v ohľade politickom a mienia to dosiahnuť rozšírením volebného práva. Dotyčno tohoto nenie ale dost volebné právo len rozšíriť, ľud predovšetkým treba poučiť, ako má s týmto právom nazívať. V zralosti a solidnosti ľudu treba hľadať a najst garancie, aby toto právo skutočne aj prospelo ku jeho blahu.

Katolícka cirkev vedela vždy moderná byť a každý nový kultúrny štát priviedla zavše na pravú cestu. Keď je teda reč o pokroku a osvete ľudu, k tomu v prvom rade povolaná je katolícka cirkev. Ona nenaplnuje všeliakými prázdnyimi vedomosťami hlavy, lež osvecuje rozum a sošlachtuje mysl, srdce a ducha. Toto ale potrebuje v prvom rade moderný človek. Moderný človek je pevný a vyzná sa v strojoch, pri tom ale je slabého charakteru. Nemá pôdy pod nohami. O Bohu a večnosti zná len málo alebo z hola nič. Blúdi vo tmách bez nádeje v lepšiu budúcnosť. Nech teda sväté náboženstvo naše na pomoci je pokoleniu ľudskému, keď ho naplní vierou, nádejou a láskou.

Po utíšení sa ovácií povedal záverečnú reč osvietený pán arcibiskup kaločský

Dr. Julius Városy.

Nemáme príčiny — povedal — báť sa o katolícku cirkev v nastávajúcich príležitostne búrkach. Vieme totiž, že nikdy nemá pokoja a že po všetky časy prenasledovaná v nepretrzených zápasoch splňuje vznešenú úlohu, ktorú jej sveril božský Spasiteľ.

Tiež aj to vieme, že bárs by divé vlny týchto búrok šlahaly hoc ako vysoko, cirkev svätú nezaplavia nikdy, bo ju brány pekelné nepremôžu, ako jej to božský jej Zakladateľ prisľúbil. Vzdor tomu ale úzkostne patrime v budúcnosť, bo sme presvedčení o tom, že drahá vlasť naša len dotiaľ istá je pred nešťastím zahynutia, kým slabá loďka jej upevnená je ku skale sv. Petra. Od skaly tejto odtrhnutá, v mori obkľučujúcich ju národov, ponorila by sa istotne. Od čoho nech zachráni Boh drahú vlasť našu!

Po týchto slovách osvietený pán arcibiskup udelil pápežské požehnanie celému shromaždeniu. Večer zakončené bolo VII. valné shromaždenie katolíkov Uhorska pobožnosťou vďakov vzdávania v sídelnom chráme biskupskom.

Ku tretiemu verejnému zasadnutiu osvietený pán biskup gróf Julius Zichy dostal z Rímu nasledujúce

Pápežské požehnanie.

Velebný Bratre!

Pozdravenie a apoštolské požehnanie! Keď sa z dopisu tvojho dozvedáme, že valné shromaždenie katolíkov Uhorska najbližšie vydržiavané bude v slovutnom meste Pätikostoloch, nad mieru sa tomu tešíme. Radosť naša bola tým väčšia, bo z dopisu tvojho aj o tom sme sa presvedčili, že v činení pevní a horliví mužovia spojenými silami vedomosť a celú činnosť svoju napnuli ku príprave všetkého, čo potrebné je, aby úspešné boly takéto shromaždenia. Prečo aj najmenej pochybujeme o tom, že to donesie také ovocie, aké my z hlbín srdca nášeho prajeme, nielen cieľom užšieho spojenia duší shromaždených, zväzkom viery a lásky, lež aj z tej príčiny, aby tým sily katolíkov v obrane svätých práv našich socelené, viera i najvyššie záujmy občianskeho poriadku, z ktorých skutočné právo národov pochádza, podporované a obránené boly. Keď teba Boha prosíme, aby túžby a započaté práce vaše k úspechu viedol, svedectvom nebeskej ochrany a znakom dobroprajnosti našej najvyššieho stupňa, tebe velebný bratre, milý synu, jehožto pečlivosťou kongress svolaný a pripravený je, a všetkým ostatným, čo sa na ňom súčasťnia láskave a z hlbín srdca nášeho udeľujeme naše požehnanie apoštolské.

Dané v Ríme, dňa 25. augusta roku 1907. V 5-tom roku nášeho pápežstva.

Pius X.

POLITICKÉ CHÝRY.

Kresťanská ľudová strana a koalícia.

Freimaurerskí, socialdemokratickí, židovskí a národnári novinári kolesá lámali, ako cigánske chlapčiská na pažiti od veľkej radosti, že kresťanská ľudová strana vystúpi z koalície. Bola by to pravda vtedy trma-vrma, v ktorej by si zase ne jeden hladný sadnúť mohol k masnému hrncu. O tomto s úľubou sníva sa jednodajne zvlášte «Slovenskému Týždenníku». Zaiste búšilo mu veľké horko do hlavy, ako v poslednom čísle o «rozsobáši» písal. Aby sme týmto klebetám a táraninám raz navždy koniec urobili v záujme pravdy podávame dva telegrammy, ktorými predseda kresťanskej ľudovej strany, mi-

nister okolo osobnosti kráľa gróf Aladár Zichy osvedčil sa v tejto otázke. Jeden telegramm nasledovne zneje:

«Úprimne ľutujem pomútenie svornosti koalície, ktorá v záujme pokoja krajiny tak veľmi je potrebná. O urážke mojej strane zapríčinennej ja sám dozvedel som sa posiaľ len z novín. Nezriekam sa nádeje, že sa mi pošťastí usporiadať záležitosť k úplnému uspokojeniu všetkých. Gróf Aladár Zichy».

Z tohoto vysvitá, že sa v kresťanskej ľudovej strane proti koalícii ničoho nepristrájalo a že tam ani reči nebolo o tom, aby vystúpila z koalície.

V druhom telegramme osvedčuje sa predseda kresťanskej ľudovej strany, minister gróf Aladár Zichy nasledovne:

Vajta, 27. augusta.

«Prosím uverejniť, že medzi Rakovszkym a mnou nepanuje rozdielnosť náhľadov o potrebnosti udržania koalície. Aladár Zichy».

Tento telegramm nenie treba vysvetlovať. Kto teda vzdor tomu roztrusuje chýry, že kresťanská ľudová strana chcela vystúpiť, alebo že prítomne vystúpi z koalície, ten lže zlomyselne a nehanebne.

Úsudok o kresťanskej ľudovej strane.

Verejná mienka najširších kruhov obyvateľstva krajinského celkom ináč posudzuje kresťanskú ľudovú stranu a jej účinkovanie, ako to robia jej nepriatelia, demokrati, radikáli a freimaureri spolu s národnými. Noviny, čo po rozličných stranách krajiny na vidieku vychodia, o kresťanskej ľudovej strane dobrovoľne, bez vyzvania k tomu píše takto: «Kresťanská ľudová strana ostane v koalícii. Nie z ohľadov vládnych, nie preto, aby panovala, aby sa zohrievala pri masťnom hrnci, z tohoto aj upodozrievať môže ju len perfidia, lež ostane preto, bo si je toho úplne povedomá, že pri nastávajúcom usporiadaní veľmi vážnych záležitostí krajinských, politických a hospodárskych nevyhnutelne potrebné je, aby koalícia spolu ostala».

Krajšieho vysvedčenia nedá sa ani myslieť, ako je toto o kresťanskej ľudovej strane. Či sa aj môže dačo vznešenejšieho o dajakej politickej strane povedať, ako že je bezzistná, že sa ne-

driape za úradmi, vyznačeniami pre svojich členov, a že v celom jej účinkovaní vedú ju len spravodlivé verejné záujmy vlasti a ľudu? Toto nech si zapamätajú nepriatelia kresťanskej ľudovej strany.

Predsa len zostane.

Skalické noviny dostaly kľče, ako písaly, že kresťanská ľudová strana predseda len zostane v koalícii. Pravda, keby kresťanská ľudová strana bola z koalície vystúpila, ľahko by zas bol prišiel Kristóffy do popredia na politickom dejišti. Boly by to zas hody bývaly pre skalické noviny! Teraz je ale koniec radosti. Svijajú sa preto v boľastach skalické noviny a taktó sa žalujú: «Včul už vieme, prečo vstúpila ľudová strana do koalície? Prečo zanechala svoj starý program, prečo oklamala svojich slovenských voličov? A prečo nebojuje za všeobecné hlasovacie právo? Všetko toto urobila pre masťné hrnce, pre výnosné úrady» — Mnoho vedia tie skalické noviny! Znajú ony aj také veci, aké nikdy neboly, ani nebudú. To jedno ale nevedia, že neslobodno cigániť.

Pamätná účtovná reč.

Pán dr. Milan Ivánka držal účtovnú reč dňa 25. augusta v Pezinku. Pri tejto príležitosti rozložil účinkovanie národných vyslancov na krajinskom sneme. Povedal medzi iným: «ponevác predloha grófa Alberta Apponyiho urážala práva cirkevnej autonómie a tie najprimitívnejšie pravidlá výchovovedy, strana naša predlohu túto neprijala a proti nej sa čo najrozhodnejšie osvedčila». Nie tak pane Ivánka! V školskej predlohe grófa Apponyiho jednalo sa tak o povýšení platov katolíckeho učiteľstva, ako o zachovaní katolíckeho charakteru katolíckych ľudových škôl. Z tejto príčiny neboli národnými vyslanci za školskú predlohu. Toto je pravda!

Povedal ďalej pán Ivánka, že národnými vyslanci zákon o čeladi tiež neprijali, bo týmto vraj vláda chcela si získať aristokraciu a gentry. Aj v tomto sa mýli pán Ivánka. Národnými preto neprijali tento zákon, bo sa tým chceli zavdačiť socialdemokratom. Z tej príčiny ako socialdemokrati zákon o čeladi menovali zákonom otrockým.

Sdelil konečne pán Ivánka tú radostnú novinu svojim voličom, že národnými vyslanci

spoja sa socialdemokratmi cieľom prevedenia volebného práva. Že sa so socialdemokratmi spoja, to veríme, sme ale aj o tom presvedčení, že ani predlohu mnoho spomínanej volebnej reformy neprijmu národnáriksi vyslanci.

Zavolať si ale pán Ivánka k jeho účtovnej reči na pomoc aj pána Hodžu. Tento mu nasledovne pomáhal: «*Počuli ste, že maďarská ľudová strana v koalícii zase strečkuje. Ona nás zapredala, šla ku masným hrncom*» atď. Kto takéto hlúposti verejne pobalamúti pred ľudom, toho rozum ozaj strečkuje.

Z CUDZOZEMSKA.

54. valné shromáždenie nemeckých katolíkov.

O obrovskom osvedčení katolíckeho smýšľania a presvedčenia, aké prejavovalo sa pri pochode do tisícíc prítomných katolíkov, aké bolo vidieť v troch verejných a vo všetkých odborných zasadnutiach v krátkosti sdelujeme ešte nasledovné:

Ku valnému shromáždeniu dostavilo sa z celého Nemecka 147 rozličných spolkov a družstiev katolíckych. Vo verejnom zasadnutí dňa 25. augusta za predsedu vyvolený bol *Fehrenbach*, pravotár a krajinský vyslanec z Badenu. Za prvého podpredsedu vyvolili vládneho radcu *Frankensteina*, druhým podpredsedom stal sa *Verus Engelen*, vyslanec ríšskej rady.

V prvom verejnom zasadnutí prečítané boly telegrafické pozdravy, aké doposlané boly z celého Nemecka, ba takrečeno zo všetkých strán sveta. Hlboký dojem urobil na tisíce prítomných telegrafický pozdrav *Frater Rajmunda*. *Frater Rajmund* je knieža *Loewenstein*, ktorý cez mnohé roky sriaďoval katolícke valné hromáždenia, bol prvým vodcom katolíkov, prítomne ale ako mních prísnej rehole a ako jednoduchý fráter pozdravil svojich spolubojovníkov vo valnom shromáždení.

Valné shromáždenie vyslalo štyri odborné výbory. Výbory tieto majú tú úlohu, aby nielen pojednávaly, lež ku prevedeniu slúžiace návrhy podaly v otázkach, ako sú: otázka Rímu a dedičstvo svätého Petra, sväté missie, otázka katolíckych spolkov, kresťanská charitas, kresťanské vedy, katolícke školy, vyučovanie, katolícka tlač a konečne sociálne otázky. O všetkých týchto predmetoch pojednávaly odborné výbory, zadaly návrhy valnému shromáždeniu, ktoré vynieslo uzavretia k prevedeniu návrhov potrebné.

V prvom verejnom zasadnutí všetci prítomní biskupi udelili shromáždeniu biskupské požehnanie, na čo obecenstvo odpovedalo hlučnými ováciami.

Veľkej významnosti bolo zasadnutie nemeckého katolíckeho «*Volksvereinu*», ktorému by mala asi zodpo-

vedat naša katolícka ľudová Jednota. Tento spolok má 18.000 dôverníkov, teda agitátorov po celej ríši. Minulého roku vydal 19,722.564 spisov rozličného obsahu. Doposiaľ vydal spisov pre katolícky ľud 94,250.304. Takto účinkujú katolíci v Nemecku v záujme obrany cirkve a katolíckeho náboženstva. Vznesené povzbudenie je to ako sa aj naši katolíci organizovať majú v katolíckych spolkoch.

Nemecký cisár o socializme.

Nemecký cisár *Vilhelm II.* povedal dňa 2. septembra v krajinskom muzeume mesta *Münster* reč, v ktorej vysvetlil, že *Westfalia* pekným príkladom je toho, ako možno pokojnou cestou vyrovnať dejepisné, náboženské a hospodárske rôznice vo vernosti a láske ku spoločnej vlasti. V hospodárskom ohľade provincia *Westfalia* veľmi pekne sa vyvíja. Záujmy poľného hospodárstva cisár vždy má na srdci. Priemysel príležitost dáva robotníctvu k činnosti. Pečlivosť o robotníctvo sdedil od svojho starého otca. Napomínal všetky vrstvy obyvateľstva ku svornosti. Pevným základom svornosti je náboženstvo. Ku tomu povzbudzuje človečenstvo vznešený príklad *Spasiteľa*. Tohoto nech sa držia mešťania, hospodári, remeselníci, robotníci ku blahu spoločnej vlasti.

K našemu vyobrazeniu.

Vták, ktorého nám predstavuje terajšie číslo, má čudné vlastnosti. 1. Je ho veľmi málo, a preto ho je zriedka vidieť. 2. Zase čudný je preto, že mu nič neškodí, keď ho osi poštipu. Kde badá osie hniezdo, vrúti sa naň, rozkútre ho a hltá osie pandravy. Osi pravda sa kráčia, dajú sa doň a štipu ho nemilosrdne, on si ale nič nerobí z toho.

Z Katolíckeho Delníckeho Kruhu.

Katolícky Delnícky Kruh v nedeľu dňa 8. septembra usporiada púť na milostné miesto *Mária-Remete*. Pútnici pohnú sa z *Jozefovského chrámu* o pol 7-mej hodine ráno a budú mať na milostnom mieste sv. omšu a kázeň. Veriaci sa vyzývajú, aby sa čím vo väčšom počte na tejto púti zúčastnili. *Správa Kruhu.*

Pozvanie. *Budapeštiansky Kat. Del. Kruh* usporiada v nedeľu dňa 15. septembra 1907. v zahrade u pána *A. Böhma* (VIII., *Práter-u.* č. 26. a *Futó-u.* na rohu) **vinobrannú zábavu**. Utešené prípravy: 1. Oberanie hrozna. 2. Hroznová koruna na výhru. 3. Hra na kolky o závod. 4. Tombola. 5. Svetová pošta. 6. Civilne manželstvo. Spevy, tanečná zábava pri hudbe cigánskej atď. budú nám slúžiť k obveseleniu ducha. Vstupné: v predpredaji 80 halierov, pri pokladnici 1 koruna. Vstupenky možno dostať v miestnosti *Kruhu* (*Práter-u.* 6.), u pp. gazdu *Kruhu* *J. Krajčí*, *J. Janíka* (*Práter-u.* 44.), *J. Sviba* (*Dobozi-u.* 41.), *M. Krajčí* (*Külső soroksári-út* 1.), *J. Mahaj* (*Vas u.* 17.) v robote, *J. Kaprál* v robote, *H. Rösler* (*Dob-u.* 14.), *J. Kustra* (*Raross-u.* 86.), *M. Boroven* (*Andrássy-út* 110.), *T. Trnka* (*Nagyfuvaros-u.* 25.). Zaziatok o 5. hodine podvečer. Čistý zvyšok obráti sa v prospech pokladnice *Kruhu* a pre chudobných členov. Každý statočný krajan a krajanka budú nám vítaní. Do srdečného uvítania sa pri zábave ostávame s úctou

V *Budapešti*, dňa 24. aug. 1907. *Správa Kruhu.*

B E S E D N I C A .

Prsteň.

(Pokrač.)

Okolo poludnia prišla Vilma do jedného palmového lesa. Sadla do tóne, aby si oddýchla. Onedlho usnula. Snivalo sa jej, že stojí na brehu Rýnu a že vidí ten jej ztratený prsteň na piesočnatom dne rieky. Draho kam prsteňa čisto sa ligotal a blišťal. Veľmi sa tomu tešila, vystrela ruku do hlbiny, že vytiahne prsteň, v tom sa ale prebudila. Zarmútila sa, že to bol len sen, čo videla, ale sa aj potešila, že po dlhom čase znovu videla drahokam prsteňa čisto a zázračne krásne sa ligotal. Držala to za dobrý predznak.

Potom vstala, vzala klobúk a palicu, a putovala ďalej v palmovom háji. Zrazu začuje z lava veľký buchot a zbadala, že sú to ľudské a koňské kroky. Buchot sa blížil a onedlho počuť bolo výkrik:

— Allah! Allah!

Nato celý pluk koníctva vyšiel na cestu z húštie.

Vilma sa naľakala, zastala a hľadela na vojsko, ktoré neobyčajne vyzeralo. Každý bojovník mal na sebe široké nohavice, červený plášť a na hlave turbán. V ruke krivú šabľu, ktorá liskla sa na slnku. Mimo toho dlhú bradu a divý pohľad.

Úbohá pútnička pozdvihla k nebu ruky a modlila sa:

— Preblahoslavená Panno! pomôž mi. Ja som v moci nepriateľaov kresťanstva. To sú Saraceni.

Keď konici mladého pútnika zbadali, obstali ho, čudovali sa nad jeho útlou, mladou a krásou. Stotník toto riekol:

— Na proroka, toto je zriedkavý pútnik. Vezmime ho so sebou a darujme sultánovi.

Marne prosila Vilma, aby ju pustili do kresťanského tábora, nepohla zatvrdlivé pohanské srdcia, musela nasledovať Saracenov. Úbohá deva, všetku nádej ztratila, že otca svojho voľakedy uvidí. Odobrala sa od sveta a od všetkého, lebo sa domnievala, že nepriatelia kresťanov chytro ju pozbavia života. Koníctvo medzi tým prišlo s Vilmou do tábora. Stotník takto prehovoril ku nej:

— Poď a nasleduj ma, včuf ťa pred mocného Solimana predvediem, ten rozhodne nad tvojim osudom.

Vilma triasla sa na celom tele a odriekala modlitbu. Prišli k jednému veľkému šiatru, ktorý bol s červeného a bieleho hodvábu a v stred tábora postavený na jednom vršku. Stotník vstúpil dnu a Vilma za ním. Tu sedel Soliman na baršúnovom a zlatom vyšivovanom koberci, na hlave majúc s perlami okrášlený

biely turban. Kaftan, ktorý mal na sebe, bol hodváb so zlatom bohato ozdobený. Na boku visela mu šabľa, ktorej rukoväť ligotala sa od zlata a od drahokamcv. Mal dlhú čiernu bradu a v očiach iskriaci plameň.

Stotník preložil si na prsiach krížom ruky, vrhol sa na zem a mluvil:

— Najmocnejší panovníku východu! Tohoto pútnika chytil som v jednom palmovom háji, dovedol som ho sem, aby si ho videl a rozhodnul nad jeho osudom. Je on Frank a kresťan, teda pes.

Sultán pokynul stotníkovi, aby sa vzdialil, a poneváž dobre rozprával reč Frankov, v tejto reči oslovil domnelého pútnika, vyzývajúce ho, aby slobodne a otvorene rozpovedal, že odkiaľ prišiel a kde ide.

Vilma vidiac sa v zajatí mocného sultána, zriekla sa nádeje, že svoj život zachráni. Netajila kto je, lež úprimne povedala, že je dcéra pána v Rüdeseimu, že jej otec s cisárom Bedrichom prišiel sem do Svätej Zeme, aby ju podmanili; že pri lúčení dal jej jedon prsteň, na ktorý pozor mala dať, a ktorý zakiaľ sa ligotal bude, zatiaľ dobre sa vodi jej otcovi, lenže prsteň na rieke Rýne ztratila, kroz čo prestal sa ligotal, čo tolko znamená, že jej otca potkalo nešťastie, alebo že zomrel. Potom pokračovala:

— Od tohoto času nemala som viac pokoja. A tak obliekla som sa do pútnického rúcha a prišla som až sem, abych ho našla, lebo kde on žije, aj ja tam chcem žiť, a kde on zomrel, tam aj ja chcem spočívať. Oh, najmocnejší vládaru východa! Moja viera to učí, abych ctila otca a matku. Mňa láska ku otcovi viedla sem prez more a prez pustatiny, zdá sa mi ale, že môj milý otec zomrel, a tak Boh nechce aby ho ja ešte raz videla a našla na tomto svete. Ja som v tvojich rukách rob so mnou čo chceš. Nebojím sa smrti, lebo veď je už koniec všetkej mojej radosti a môjmu životu. Prsteň sa ztratil, môžem zomreť.

Soliman pozorne načúval reč Vilminu. Inokedy tak prisny a zatvrdlivého srdca človek, cítil v sebe teraz sústrast a smilovanie. Jemným pohľadom obzeral Vilmu a riekol:

— Dieťa moje, tvoja láska ku otcovi je veľká a tvoja viera páči sa mi. Aj náš prorok rozkazuje: Cti otca svojho a matku svoju. Jak ešte žije tvoj otec a je vo väzení, dostaneš ho zpiatky.

Nato dal znak Soliman a vkročil dnu stotník.

— Postav do radu pred môj šiator všetkých kresťanských rytierov, ktorých sme zajali, — riekol sultán ku vstúpivšiemu stotníkovi.

Stotník sa poklonil a odišiel. Soliman kázal Vilme, aby si sadla na pohovku, a na jeho rozkaz doniesol Vilme jedon čierny otrok ovocie a cukrové pečivo.

Vilma, ktorá pred chvíľou to si myslela, že odbila jej posledná hodina, nevedela, ako sa má cítiť v šiatre toho, od koho sa tak bála. Strach a úfnosť zápasily v jej srdci so sebou. Neopovážila sa pozreť na nepriateľa kresťanstva, lebo sa bála že zmení vôľu, a tak všetko bolo by len púhym snom a klamom a daromná

by bola bývala aj jej nádej. Sultán ale ako aj predtým vážne a nemo sedel na pokrovci.

O krátky čas prišiel zpiatky stotník a riekol, že splnil rozkaz sultánov. Tento teraz vstal a prehovoril k dievčaťu:

— Poď za mnou!

Šli pred šiator, kde stál dlhý rad zajatých kresťanských rytierov. Najviacerí zdali sa byť chorými a ranenými, ale divo a hnevivo hľadeli na zem, ako čo by boli hovorili: Radšej smrť ako žalár. Ani šable, ani pancieru nemali.

— Hľa, tu sú zajatí rytieri kresťanskí, choď a pozri, či je medzi nimi tvoj otec, — povedal Soliman.

(Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Jubiläum panovníka Ferdinanda. Bulharský panovník Ferdinand za veľkolepých slávností slávil dňa 28. augusta 20. výročitý deň svojho nastúpenia na bulharský trón. Jubilarne slávnosti odbývaly sa v srdci krajiny v Sofii, ačkolivek pôvodne chceli ich vydržiavať v Tirnove, kde zasedalo sobranje r. 1887.

O pol 6. hodine ráno 31 výstrelov z kanónov oznámilo, že svitol deň jubiläuma. O 7. hodine odbavovali sa v kaplne sofijského tábora služby Božie, na ktorých prítomný bol panovník Ferdinand, jeho rodina, diplomatický sbor, ministri, arcikňazi, generáli a pozvaní hostia. Po službách Božích vojenskej čaty defilovali pred panovníkom. Pred vojenskou prehliadkou panovník prevzal od ministra vojny vojenský záslužný kríž a dojate sa zaň poďakoval.

Potom v jednej pekne ozdobenej dvorane panovník prevzal pozdravy. Zatým rumunský diplomatický jednatel odovzdal rukopis rumunského kráľa, v ktorom želá veľa šťastia pánovníkovi. Nato zase srbský diplomatický jednatel odovzdal pozdrav svojho kráľa a za ním nasledovali ostatní diplomati. Po prijatí pozdravov provinciálni predstavení a mešťanostovia jednotlivých miest boli na poklone u panovníka. Popoludní bola veľká ľudová slávnosť.

Jeho veličenstvo náš kráľ poslal jubiläum sláviacemu panovníkovi nasledovný telegramm:

«V dnešný, v histórii Bulharska tak významný deň, keď vaša kráľovská výsosť s vnútornou uspokojenosťou môže sa rozpomenúť na posledne uplynulých 20 rokov, počas ktorých krajina sa osilnila a na ceste vnútorného vývinu veľký pokrok učinila, prijmite moje úprimné blahoželanie a výraz tej žiadosti, aby vaša výsosť v prospech kniežatstva aj nabudúce zdarné účinkovanie vyvinuť mohla.

Franc Jozef v. r.»

Jubiläum bulharského panovníka zasvätili aj v cudzozemsku. Tak vo Viedni bulharské veľvyslanectvo sriadilo z príležitosti jubiläuma panovníka Ferdinanda skvelú slávnosť. Podobne aj na Cetinji a v Belehrade,

Ako zo Sofie oznamujú, panovník Ferdinand vydal jeden manifest, v ktorom medzi iným na vedomie dáva, že zo svojho majetku štyri milliony frankov udeľuje na liečebný ústav pre ľudí trpiacich na suchotiny. Panovníkov manifest obyvateľstvo Bulharska prijalo s veľkou pochvalou.

Nehoda nemeckého cisára. Z Hanovery oznamujú, že tam minulé dni bola vojenská parádna prehliadka, na ktorej nemeckého cisára stihla nehoda. Keď totiž cisár prehliadal čaty, kôň jeho sa pokľznul a cisár spadol z neho. Cisárovi ale na šťastie nestalo sa nič a hneď vysadol na druhého koňa, tak že nehodu ďalej stojaci ani nevideli.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie za druhého vicedekana vymenoval preveleb. pána Valenta Kozsár, farára z Papházu v okrese humeňanskom. Toto vyznačenie dostalo sa mužovi veľmi zaslúženému, čomu sa teší celé okolie. — Vo Vranove odbavovať sa majú, ako počúvame, od 1. do 9. septembra sväté missie z horlivosti prevel. pána farára a vicedekana Antona Strasser a nábožnej panej Pilissy. Kázaf budú traja pátri Jezuiti 1. v maďarskej a 2. v slovenskej reči. Od účinkovania chýrných a horlivých kazateľov očakávajú pre náš ľud veľkých úspechov.

Chýry zo Šariša. Prešov. Katolícky kruh Rákócziho svoje ročné riadne shromaždenie vydržiaval 1. septembra. — Jozef Tahy, župan navrátil sa domov minulé dni z kúpeľov a prevzal svoj úrad. — Štvrtú lekárňu, za ktorú mnoho bojovali prešovskí kresťania, minister vnútra dovolil postaviť. — Ludvika Bérczi vymenoval minister výučby za profesora prešovského katolíckeho gymnázia. — Julius Dahlstrom, pokladník prešovskej sporiteľne, ako v lese motýle lapať, nenadále zomrel. Pre statočnosť a ochotnosť obľúbený bol vo všetkých kruhoch obecnstva. — Vojanská posádka opustila Prešov a odobrala sa na manévry. — *Bardijov.* Blažej Bonda, finančný kommissár preložený je sem z Becske-reku. — V bardijovskom kúpeli zapálil sa strojový dom, následkom čoho cez tri dni chybovalo elektrické osvetlenie. — Franc Biát, kontrollór daňového úradu zpreneveril viackrát menšie summy peňazí a pozbavený je úradu. Päť malých detí oplakáva ľahkomyselnosť otca. — Odpust na sviatok sv. Štefana kráľa odbavoval sa s veľkými slávnosťami, z okolia shromaždilo sa veľmi mnoho ľudu. Velebný pán Štefan Krucsilák, ktorý v ten deň svoje meniny slávil, privítal mnoho priateľov a známych vo svojom pohostinnom dome. — *Singlér.* Za učiteľku vymenovaná je Johanna Potocska. — *Márgony.* Koloman Pelczér, notár zpreneveril úradné peniaze a zutekal do Ameriky. V New-Yorku ho ale chytili a s tou tistou loďou, na ktorej prišiel, poslali ho nazpät. Z Brémen dovezú ho teraz do Prešova.

Všeobecný štrajk v Stolnobelohrade. Zo Stolnobelohradu oznamujú, že dňa 26. augusta vypukol tam všeobecný štrajk. Príčinou štrajku je to, že policajný kapitán tajomníka socialdemokratickej strany v Stolnobelohrade Juliusa Handlera odsúdil na 15 dní zavretia, na 150 korún peňažnej pokuty a navždy vykázal ho zo Stolnobelohradu. Pre všeobecný štrajk nevyšiel ani jeden tamojší časopis. Aj kellneri vstúpili do štrajku. Robotníci urobili sľub, že dotiaľ nebudú pracovať, kým policajný kapitán vykázanie neodvolá. V záležitosti tohoto štrajku v Stolnobelohrade mestská vrchnosť hneď urobila radikálny poriadok so štrajkujúcimi. Zároveň rána dala rozpustiť ťaňu štrajkujúcich, vodcov štrajku Desidera Forgácsa vykázala z územia mesta a dala odšupovať, murára Štefana Bencsika ale dala zatknúť. Mestská rada rozhodla v záležitosti appellácie sekretára socialdemokratickej strany Juliusa Handlera, ktorého polícia odsúdila na to, aby mesto behom osem dní opustil. Mestská rada rozhodla, že Handler hneď musí odísť. Príčinu ku týmto radikálnym poriadkom zavdaly výtržnosti štrajkujúcich. Noc 26. augusta odhliadnuc od toho, že štrajkujúci povybíjali pár ohien, uplynula v tichosti. Po uliciach celú noc chodili žandári a policajti. V elektrickom osvetlení nebola žiadna chyba. Dňa 27. augusta večer o 10. hodine v jednej tlačiarňi vytlačili viac tisíc ohlasov, ktoré polícia zhabala. Polícia pre výtržnosti zatkla viac robotníkov. Dovedna jedenásti robotníci sú chytení. Dňa 28. augusta ráno o 8. hodine policajný kapitán Alexander Simon v sprlevoe viacej policajtov a jedného žandára šiel na ťaňu štrajkujúcich a prečítal nariadenie hlavného kapitána, ktorým ťaňu štrajkujúcich rozpúšťa. Shromáždení štrajkujúci vzdialili sa a rozišli sa po meste. Po uliciach aj v nasledujúci deň chodily žandárske patrolly s nasadenými bodákmi a dávaly na poriadok prísny dozor. Ostatne štrajk už nemožno považovať sa všeobecný. Akonáhle rozpustili ťaňu štrajkujúcich, rozšafnejšia časť robotníkov vstúpila do roboty. Všetky obchody sú otvorené. V kaviarňach obsluhujú obecenstvo už riadni kellneri a vo viacerých dielňach už riadne pracujú. Aj časopisy vychodia, ačkoľvek v menšom objeme. Tak sa zdá, že je štrajk už celkom udusený.

Veľký požiar v hlavnom meste. Na budapešťanskom pobreží, takzvanom «Vizafogó» chytila sa dňa 29. augusta predpoludním o poldeviatej hodine sušiarňa niekdajšej uhorskej fabriky na farby a masti. Ku ohňu vyrukovalo početné hasičstvo, ktoré po veľkom namáhaní oheň udusilo.

Krvavá bitka medzi vojakmi a sedliakmi. Plukovníka na manévre idúcich vojakov v hostinci obce jeden rumunský učiteľ slovom urazil. Dôstojníci odstránili učiteľa, ale tento pobúrili ľud. Rumuni napadli strážnika pred hostincem a začali dobýjať budovu hostinca. Na alarmovanie prišli vojaci strelili medzi ľud. Jeden človek veľmi nebezpečne, 3 ľudia ťažšie a 13 ľudia ľahšie boli ranení. Zpomedzi vojakov ani jednému sa nič nestalo.

Neverný sluha. Na hlavnomestskú políciu dňa 29. augusta predpoludním dostavil sa sluha banky Gaeedickeho menom Franc Várbcgyai a oznámil, že neznámi zloději ukradli mu 13.500 korún. Sluha rozpovedal, že jeho šéfovia poverili ho, aby v poštovej sporiteľni vyzdvihol 13.500 korún pre banku. A i odišiel do poštovej sporiteľne, peniaze vyzdvihol a dal do jednej čiernej tašky, ktorú niesol v ruke. Keď chodil na námestí Slobody, bol natoľko ukonaný, že si musel sadnúť na jednu lavicu. Na lavici potom zaspal. Keď sa prebudil s ustrnutím potom zbadal, že mu tašku ukradli. V taške bolo 13 tisícok a 5 stovák, krom toho poštová knižka a niekoľko papierov. Policajný osnovník Eperjessy vyznanie sluhovo zapísal do zápisnice a hneď potom dal zavolať ku sebe jedného hlavného úradníka banky. Tento rozpovedal, že Várbcgyai je od marca pri banke. Znajú ho čo svedomitého a spoľahlivého človeka. Várbcgyaiho nato pustili na slobodu. Popoludní Eperjessy prekatal Várbcgyaiho byt nachodiaci sa v Beresényiho ulici pod č. 34. Prekutanie bytu skončilo sa s prekvapujúcim výsledkom, lebo na byte Várbcgyaiho našli celú hrbu reklamovaných cedulí a prázdnych vriec, o ktorých sluha povedal že prišiel ku ním cestou krádeže. Zavedené bolo vyšetrovanie a vysvitlo, že Várbcgyai nehovoril pravdu, keď tvrdil, že na námestí slobody zaspal. Očiti svedkovia videli, že len za niekoľko minút sedel na lavici a nespál. Taška s peniazmi bola vtedy ešte uňho. Várbcgyai ani nevedel povedať, kde bol medzi 12. a 1. hodinou. Eperjessy nato Várbcgyaiho dal predbežne zatknúť.

Štrajkujúci mlynárski robotníci. V Kecskeméte dňa 29. augusta robotníci všetkých mlynov vydržovali shromáždenie, na ktorom uzavreli, že budú pýtať povýšenie platu a zníženie pracovného času a to, aby len zorganizovaní robotníci boli zamestnaní. Dôverníci robotníkov upovedomili o uzavretí správcoo mlynov, ktorí zčiasťky boli náchylní splniť požiadavky robotníkov, len proti tretiemu bodu mali námietky, lebo tento považujú za nesplniteľný. Robotníci ale rozhodne žiadali, aby odtaz len zorganizovaní robotníci boli zamestnávaní. Ponevác táto ich žiadosť nebola splnená, na poludnie vo všetkých mlynoch zastavili prácu.

Zabil ich hrom. Z Trenčína oznamujú, že na Turzovke uderil hrom do dielne šindliarov Štefana Šmaršáka a Jána Jendrišeka a oboch zabil.

Do ohňa hodení podpalači. Z Nižného Novgorodu oznamujú, že v obci Vizvičenuske vypukol oheň, ktorý medzi obyvateľstvom zapríčinil obrovskú rozčulenosť. Keď ľud videl, že oheň nemôže udusiť, sedliaci chytili štyroch ľudí, ktorých upodozrievali z podpaľovania a hodili ich do ohňa. Všetci štyria podpalači zhoreli.

Obete dlhého maširovania. Z Prahy oznamujú, že 21. landwehrový peší pluk, ktorý leží v St.-Pöltene, minulé dni maširoval od 4. hodiny ráno do 1. hodiny popoludní. Výsledkom maširovania bolo, že jeden vojak zomrel, 300 onezdravelo a medzi nimi 50 nebezpečne. Vyšetrovanie je zavedené.

Nešťastie na východnom nádraží. Na východnom nádraží v nedeľu dňa 25. augusta popoludní udalo sa smrteľné nešťastie. Jedna vidiečanka, manželka pracujúceho Floriana Kucsureho zo Szolnoku, chcela odcestovať s jedným popoludňajším vlakom, ale neskoro prišla na východné nádražie. Keď ženská vybehla na perron, videla, že jej vlak sa už pohol do Szolnoku a preto bežala za ním, vyskočila na jeden vozeň, ale tak nešťastne, že sa pokĺzla a padla pod kolesá, ktoré ju úplne dodrúzgaly. Nešťastná žena naskutku zomrela. Mrtvolu odviezli do pitvacieho ústavu.

Do mora hodili policajta. Z Fiume oznamujú, že v Karlopage policajt Franc Miletič chytil štyroch zlodějov a chcel ich odviezť na políciu. Na ceste ale vrhli sa zloději na policajta, sviazali mu nohy a hodili ho do mora. Policajt sa utopil. Žandarmeria zaviedla prísne vyšetrovanie a čoskoro aj chytila všetkých štyroch zlodějov v osobe tulákov: Antona Dešiča, Karola Miletiča, Jána Stojaza a Karola Potočnika. Mrtvolu nešťastného policajta nenašli.

Lúpežné cigánky. Z Hajdubcszörményu oznamujú, že tam dňa 24. augusta večer manželku obchodníka Melichera Rubinsteina, kým obchodník bol v synagóge, napadly dve cigánky, ruky a nohy jej sviazaly a potom byt vyrabovali. Cigánky ukradly 550 korún hotových peňazí, mnoho šperkov a šiat. Žandári stopujú opovážlivé páchatelky.

HOSPODÁRSTVO.

O včelárstve.

Známa vec, že včely rodinný život žijú. Hlavou rodiny je matka, ináč kráľovna, ktorá jak na veľkosť, tak i na barvu rozoznáva sa od ostatných včiel. Túto opatruje bedlive asi 10—30 tisíc pracovitých včiel, a zaopatrí ju so všetkým, na čo potrebu má a bráni oproti nepriateľom.

Včely, zakiaľ ich človek nevzal do opatery, zdržiavaly sa v horách a bydlom jejich byly prázdne siromy a rozpukliny skál. Aj teraz taký rój, ktorý ujde pre nepozornosť včelára, v hore hľadá hniezdo. Aj prvé úle (kláty) podobaly sa k pňu stromovému, neskôr v slamenákoch dostaly včely bydllo. Zakiaľ včelárstvo vyvinuté nebolo, ľudia nevedeli zaobchodiť so včelami, preto vydusili ich dymom živého ohňa a tak potom vybrali im ovocie ich neunavnej práce: vosk a mäd. Život včiel nezaujímá človeka, hoc je on ozaj divotvorný a môže slúžiť za vzor aj najvzdelanejšiemu človeku. Dzierdzon, kňaz zo Sliezska s jeho úlami počal novú dobu a jeho zásluhou je, že nemusíme včely vydusiť, ba pozorovať

môžeme ich život, odberať alebo prikladať plášte do úla, bez toho, žeby sme mylili včely v ich práci. Jedny čistia, druhé strážia úl, ostatné nosia prach, ktorý potrebný je ku kŕmeniu mlade; zase mäd vyberajú z kaľiškov kvetín, vypotiac tenunké plosky vosku, ktorý zoberá jedna druhej z tela a stavajú z neho pre mäd a pre mäd komôrky.

Otvor úlu má byť k juhovýchodu obrátený, aby chránené byly včely pred chladnými severnými vetrami. Tam najdu najlepšiu pašu. Kto sa vo veľkom zaoberá so včelárstvom, ten nech si zaopatrí také úle, ktoré v tom páde, keď včely nenajdu dostatočnej paše, odvážat možno na voze na miesta, kde ony potravu najdu. Takéto miesta sú kraje lesov, sady ovocných stromov a lúky. Tu toľko mädú nasbierajú, že nielen seba zaopatria ním na dlhú zimu, ale aj pre včelára ostane. Ponevác výsledok včelárstva od dobrej paše závisí, včelár starať sa musí o takúto. Známa vec je, že za výbornú pašu slúžia agáče, lipy a pohánka. Lenže nech zlý čas udre, keď ovocné stromy, agáče a lipy kvitnú, včely zameškajú bohatú a výbornú pašu, čo je škoda jak pre ne, tak aj pre včelára. Aby úle prázdne nezostaly, aby včelár cez zimu nemusel kŕmiť včely, musí sa postarať o potravu včiel. A tu na dobrú pomoc bude mu pohánka a phacelia, ako také rastliny, ktoré bohato kvitnú a poskytnú včelam paše, za ktorou nemusia ďaleko lietať, čo z ohľadu času tiež nenie maličkosť.

Myslím, že phaceliu každý včelár pozná, lenže sú mnohí, ktorí ani pochopu nemajú, čo je to za zviera, preto uznávam za dobré vysvetliť, čo a aká rastlina je phacelia.

Kto miluje včely, s radosťou obzerá phaceliu, ako sadajú včely na ňu. Až tak sa hemžia po nej. Tam je blízko včelína vysiatá a keď je v rozkvete, vyzerá ako čo by bola svetlá pohovka vystretá na zemi. Jej lístky ani nevidieť z pod strapcov kvieťa. Vôňa kvietku podobá sa k vôni mädú. Na jednej bilke 10—15 kvietkov vidno, ktoré plné sú mädom, tak že včely aj vtedy idu na ne, keď agáče kvitnú. Radím všetkým včelárom, ktorí posiaľ nesiali phaceliu, nech zaopatria sebe semä o vysejúc ho blízko včelína, ubezpečení budú, že ich včely nebudú núdzu trpeť. Najdu ony bohatú pašu od jary do jasene, tak podobne aj v suchote. Bez phacelie nikto nech sa nedáva na včelárstvo a nech seje z nej kolko len môže, tak budú úle jeho plné a včelárstvo sa mu vyplatí.

Semä dostať u krajinského včelárskeho spolku, kilo koštuje 2 koruny 60 hal.

Včely naše najistotnejšie vyzimujú, jak necháme v každom úle 10—12 kilov mädú, a keď ich zabezpečíme pred chladnými vetrami.

O mädě spomeniem, že on nielen deťom slúži za zdravý pokrm (s chlebom), ale možno ho upotrebiť i miesto cukru ku všeličomu. Dobré účinkuje na pľúca, preto užívajú ho suchotinári a iní nemocní. Pred líhaním užiť z neho za malú lyžičku, napomôže spánok. Vyhotovujú z neho víno, pivo a ocot. Jak mäd, tak aj

vosk dobre zaplatia, slovom rozumné včelárstvo tiež donesie do vašku hospodárovho, lenže nech sa nechytá do toho bez phacelie.

Gazda.

DOPISY.

Z nitrianskej doliny.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie môjho dopisu v našom «Krestane».

Už sme pozvázali a väčším dielom aj omlátili. Úrodu sme mali dobrú, zbožie naše je krásne. Pán Boh nás požehnal obidvoma rukama. Vidieť, že sa mi dobre vieme modliť. Od tej doby, čo sme chrbát obrátili tomu prekliatemu liberalizmu, vo všetkých ohľadoch zkusujeme vzrast božského požehnanja.

Pri Topolčanoch ležia Knišovce, tam teraz nenie pána farára. My máme vrelú žiadosť, aby sa ta dobrý ľudák dostal, ktorý by dobre vedel hamovať kolesá politického účinkovania liberála Holladiho, tento veľmi krutý boj viedol doposiaľ proti kresťanskej ľud. strane; pri voľbe sa nachádzal v jednom tábore s obrezancami.

Aj Preserany sú bez farára, pretože ich smrteľne nemocný pán farár Michal Rosival šiel k rodičom do Kis Váradu, ktorá obec vraj pri Veľkých Šuranoch sa nachádza. Ináče v Preseranoch sa ľud dobre vzráha; čo sú role na predaj, židáci ani kúska nemôžu kúpiť, tolko peňazí majú tuná sedliaci. Čo sa položenia ľudovej strany týka od Topolčan po Nitru, najtuhších ľudákov máme v Novej Vsi a v Nitravýčapoch. Obyvatelia Novej Vsi doposiaľ ešte nikdy neobrátili chrbát ľudovej strane. Darmo sa im sľubovali okrajky, kľčovačka atď. Ani hrozieb sa nenafakali. Slovom to sú ľudia v úplnom smysle slova dôslední a statoční. S Bohom. *Šiška.*

***

Z Čermán.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohto môjho dopisu v našom milom «Krestane».

Jednoduchým, prostým sedliackym rozumom dávam na vedomie veľmi podivuhodnú vec cteným čitateľom «Krestana».

To je všeobecne známa vec, že nadovšetko notári hľadajú na to, aby s každým za dobré boli, pretože im aj záleží na tom. To isté sme aj my zkusovali doposiaľ zo strauy nášho pána notára Štefana Bucsányi.

Lenže tento pán notár si nechal obcami zvolit' nedávno podnotára. A tento pán podnotár, *opierajúc sa*

na zákon veľmi starý, liberálmi vynesený, chodí z obce do obce ekzekvovať ľudí, ktorí neučinili zadosť svojej povinnosti čo občania pred mlatbou. A hľa, nachádzajú sa tu i takí mechom uderení chudáci, ktorí to pripisujú panovaniu ľudovej strany. Chudáci, neviem, či je väčšia vaša predpojatosť sprostá, alebo vaša hlúposť nezbehlá? Keby žid prechovával v sebe tak zlostné predsudky naproti kresťanskej ľudovej strane, bych sa nedivil. Keď ale kresťan tak blúzni do sveta, to je už nesvedomitosť nepochopiteľná. Takých hlúpych kresťanov treba by bolo poslať do Selpíc, kde sa rozum a svedomie na holby merá. Veď len ten diabol má premnohých tovaryšov na svete! Mnohí mu slúžia vedome, mnohí zase nevedome. Ľudia, vstúpte už raz do seba, súďte vážne a svedomite. Nie dľa ľubovôle krivonosích, lež dľa kresťanského svedomia, a vtedy nebudú tak hlúpe táraniny vychádzať z vašich nesvedomitých úst. *Mindus.*

***

Od V. Topolčan.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom «Krestane».

Každé údolie má svoje stredisko. Takým strediskom je aj naše mesto, kde je židov tak mnoho sto. Všetky obchody sú v rukách obrezancov. No, dva sklepy sú predsa v rukách kresťanov, z ktorých jeden vyznáva Krista, druhý ale Luthera. Sú tu dve židovské sporiťelne a jeden kresťanský úverkový spolok. Farárom je u nás asi od dvoch rokov Ján Holadi, čo bol takým tuhým kortešom liberálnej strany Stummerovej; ale aj dostával od neho tie najlepšie fary. Veľmi sme zvedaví či este i ďalej bude zúriť proti kresťanskej ľudovej strane; že liberálne noviny drží a číta, to som sa dozvedel od jedného pomocníka jeho. Liberálna tlač ale nenie potravou, lež otravou kresťanskej duše. Veľmi by to bolo osočné pre mravno-náboženský život u nás, keby naši duchovní náčelníci rozširovali u ľudu dobré a v kresťansko-katolíckom duchu písané spisy, jako sa to v susedných farnostach deje.

Naša fara, jako som počul, počítuje asi 6000 duší, a hľa v celej tejto farnosti jedine jedna duša, menom Maria Chrenko, je členom Spolku sv. Adalberta Vojtecha. A veď by sa tu predsa dalo dakoľko sto členov nasbierať pre tento spolok, keby sa za to zaujal niekto, komu záleží na pozdvihnutí tunajšieho ľudu. Lenže bez práce nenie sú koláče a ani pečené holuby nevletia do huby. Nuž ale keď my tu nemáme takého človeka, čo by vysvetlil tunajšiemu ľudu, že aký ošoh bude mať z čítania dobrých a užitočných kníh. Preto keď sa sami nedáme do práce a neobetujeme tú jednu alebo dve korunky na knihu alebo noviny, tak marne čakáme pozdvihnutie v hmotnom ohľade.

Jak dovolíte, aj inokedy vyskočí z môjho pera dakoľko riadkov do «Krestana», lebo podotknúť musím, že zavše jesto o čom písať.

Dotiaľ s Bohom!

Občan a remeselník.

Budúcnosť malého priemyslu.

Malí priemyselníci Uhorska vydržovali dňa 18. augusta VIII. kongress v Pätikostoloch. Tento kongress zvlášte kroz to je veľkej významnosti pre najširšie kruhy obecnstva, že na ňom Jozef Szterényi, štátny sekretár ministerstva obchodu, držal veľkú reč, v ktorej označil a vysvetlil všetky tie nariadenia, s ktorými sa zaoberá terajšia vláda v záujme a cieľom pozdvihnutia malých priemyselníkov.

V úvode svojej reči vyzval malých remeselníkov štátny sekretár, aby sa organizovali. Na toto nalieha kresťanská ľudová strana pri každej príležitosti. Vie táto politická strana, že osud malého priemyselníka (remeselníka) pri fabrickom priemysle je taký, ako osud malej ryby vedľa veľkej. Skoro všetko iba veľká ryba uchytí, ba tešíť sa môže malá rybyčka, že ju samú tá veľká ryba nezhltnie. Z tejto príčiny doslovne žiada kresťanská ľudová strana v jej programme, *aby remeselníci a robotníci v závode s veľpriemyslom a kapitálom skrze štát patričným spôsobom boli ochraňovaní*. Vplyv kresťanskej ľud. strany u terajšej vlády vidieť aj v tomto ohľade. Štátny sekretár odvolával sa v jeho reči na to, že štát behom desať rokov ku podpore malého priemyslu obrátil skoro poldruha milióna korún. Toto je síce pekná summa, keď ale povážime že v krajine našej živorí 467 tisíc malých remeselníkov, a že ku podpore týchto obracia štát ročne 150 tisíc korún, musíme nahliadnuť, že celá táto podpora skoro tolko znamená ako nič. Bo veď kolko že tu príde na jedného a jedného z tej podpory?

Osvedčil sa ale štátny sekretár, že štát cieľom vývinu malého priemyslu zamýšľa zariadiť odborné priemyselné vyučovanie a že na každý pád prevedie reformu priemyselného zákona. Reformu priemyselného zákona žiadali vyslancovia kresťanskej ľudovej strany už pri pojednávaní zákonnej predlohy o vývine veľkého priemyslu. Štátny sekretár už vtedy prisľúbil revíziu priemyselného zákona. V terajšej reči jeho označil základné zásady, dľa ktorých prevedená má byť táto revízia. Majú sa pritom do ohľadu brať nasledujúce veci: právo prevádzania priemyslu, otázka priemyslu, pomer priemyselného robotníctva ku zamestnávateľom, odborná organizácia

priemyselníkov. S týmto v súvislosti majú byť krajinskému snemu predstavené i návrhy dotyčno nedelného odpočinku a nepoctivej konkurencie.

Pofažne schopnosti ku prevádzaniu priemyslu potrebnej nie celkom zreteľne vyslovil sa štátny sekretár. Zdá sa, že by si žiadal takrečenú «kombinovanú» schopnosť, pri čom netreba ohľad na to brať, čo sa kto učil, lež čo kto vie. Je toto zas len také liberálne smýšľanie, bo to každý nahliadne, že čomu sa kto učil, to zaiste aj vie. Čomu sa ale daktó neučil, to nemôže ani vedieť, a keď mu aj hneď vysvedčenie schopnosti vystavia. K pozdvihnutiu malého remeselníctva už v základe najpotrebnejšia vec je, aby dajaké remeslo len takí smeli prevádzať čo sa ho aj učili. Všeliakým fušerom s vyšvinďovanými vysvedčeniami schopnosti zakázať je treba prevádzanie remesla.

Spomenul štátny sekretár konečne vo svojej reči aj otázku štrajkov, ktorých oprávnenie on neuznáva. Pri pojednávaní reformy zákona priemyselného príde na krajinskom sneme podistým do reči aj otázka štrajkov.

Z celej reči štátneho sekretára ministerstva obchodu, ktorú povedal v Pätikostoloch pri VIII. kongresse malých priemyselníkov Uhorska, jasne vidieť, že štát konečne aj malých priemyselníkov chce postaviť na nohy. Z toho ale nenasleduje, že včul malé remeselníctvo so založenými rukami má čakať, kým mu pečené holuby budú letieť do huby. Keby v doterajšej nečinnosti strávalo, to môže čakať až do dňa súdneho, ničoho sa nedočká. Čo má teda robiť naše malé remeselníctvo? Dľa všeobecnej skúsenosti v sdružení a spolčovaní sa väzí tá najväčšia sila. Organizovať sa má naše malé remeselníctvo a organizovať sa má na každý pád na kresťanskom základe. Každá organizácia malých remeselníkov nech sa pripojí ku kresťanskej ľudovej strane. Radíme to už aj z tej príčiny, aby keď na krajinskom sneme k pojednávaní prídu zákonné predlohy k pozdvihnutiu malého priemyslu, malých remeselníkov zastávali a bránili v prvom rade vyslancovia kresťanskej ľudovej strany. Blahobyť a šťastie malého remeselníctva dá sa zabezpečiť pre všetky časy budúcnosti len na základe kresťanskom. A preto remeselníci pridruzte sa ku kresťanskej ľudovej strane.

Výlet do Marburg a Wartburgu, na miesta bývania sv. Alžbety z príležitosti 700-ročnej pamiatky jej narodenia. Protektor a duchovný vodca výletu je osvietený a prevelebný pán Franc Komlóssy, prešporský prepoš a pápežský prälát. Odchod dňa 10. septembra. Návrat dňa 23. septembra 1907. Smer cesty: Pozsony—Viedeň—Regensburg—Nürnberg—Frankfurt n./M. Po Rýne loďou po Köln. Köln—Wartburg—Marburg—Eisenach—Berlin—Dresden—Viedeň—Pozsony. Ceny súčasťenia: Uhorsko a Rakúsko I. ďalej II. trieda 400 korún, Uhorsko a Rakúsko II. ďalej III. trieda 320 korún. Z Budapešti do Budapešti pri I. triede o 50 korún, z Budapešti do Budapešti pri II. triede cena súčasťenia o 30 korún je vyššia. V tejto cene obsažené sú krom kariet železnice a lode všetky trovy prvotriedneho zaopatrenia, bydlia a vedenia z Prešporka do Prešporka, patrične z Budapešti do Budapešti. Prihlasy prijíma do 6. septembra pri doposlaní summy súčasťenia Uhorský Cestovateľský Podnik úč. spol. (Magyar Utazási Vállalat Részvénytársaság Menetjegyirodája) Budapest, IV., Eskü-tér 3.

Rozpomienky na detinstvo. V neprestajných bojoch a zápasoch o život vsadenný, ktoré tak rýchlo zostarujú človeka, poskytujú mu spolu málo času k tomu, aby sa rozpomenul na blahé dni svojho detinstva. Tým radostnejšie je, spolu ale tým boľastnejšie, keď človek v zriedkavých hodinách svojho odpočinku pohliadnuť môže na dávno zašlé doby svojho detinského veku. Takáto rozpomienka vyníma sa ako zanikajúci hlas organov a odumierajúca ozvena zvonov. Vianoce s posvätnými jejich rozkošami obnovujú sa v našej myšli a člen na krátky čas predstavujú nám pomínuté sa doby. Túto rozpomienku vzbudzuje v nás «anjel so zvončekom ku vianočnému stromu», novota totiž, ktorú do obchodu záslužne uviedol cis. a kráľ. dvorný lifierant Ján Konrád, Brüx 1999. Obraciame pozornosť čtených čitateľov našich na tejto firmy ohlas, z ktorého poučí sa každý bližšie o tejto novote. S mnohými vyobrazeniami opatrený cenník povýš udaná firma na žiadosť posielala každému ochotne franko a zdarma.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Odkazy redakcie.

P. A. T. Ujvidék. Žiadané číslo dostanete.

P. J. D. Korneuburg. List sme dostali. Majte len trpezlivosť, veď sa to všetko k dobrému obráti.

Verný katolík. Moravské Sv. Jány. Píšete vo vašom dopise: «Autonomia je, aby sa patronátske právo zrušilo a aby si ľud kňazov volil sám». To je ozaj patentovaná múdrosť! Keď ale patronáty zrušíte, kto potom bude patronátske farchy snášať? Nemáte ešte dost tých všeliakých poplatkov, chcete mať ešte aj patronát-

ske farchy na krkoch? Farárov aby si vraj ľud volil sám bez biskupa, tak ako luteráni. Súdiac po tejto vašej múdrosti, musíme vám súkromne do očuvadla pošepnúť, že ste vy nie verný, lež zjašený katolík.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 3. septembra.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov.
Pšenica: tiská K 21'60—23'25, peštianska K 21'50—22'95, stolno-belehradská Kor. 21'80—22'75, banátska K 22'30—23'25. — *Raž:* K 19'00—19'30. — *Jačmeň:* na krm K 15'50—15'70. — *Ovos:* prvotriedny 16'65—16'80, druhotriedny 16'15—16'50. — *Kukurica:* K 13'70—13'90. *Repica:* K 35'20—35'80. — *Proso:* K 10'00—10'50.

Múka:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	36'40	35'60	34'80	34'00	33'00	32'00	30'80
			č.	7	7 ^{1/2}	8	
			K	29'20	27'20	18'80	

Drobné otruby: K 13'60, hrubé K 13'60.

Ďateľinové semä: lucerna (prima) K 000'00 do 000'00 za 120 kilogr.; Ďateľina K ———.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 4'20—4'30, žlté K 4'80—5'00 za 100 kilov.

Strova: Veľká biela fazuľa (bôb) K 17'00—18'50, tarkavá K 14'00—15'00. — *Hrach* lúpaný: K 24'00 do 43'—. — *Šošovica*, veľká čistá: K 60'00—76'00. — *Koňopné semä:* K 25'50—27'00. — *Lanové semä:* prima K ————. — *Rasca* (kmín): 90'00———. — *Mak:* K 74'00—76'—. — *Ladník:* K ————. Všetko po 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 76'25 do 76'75, kockový K 78'25—78'75, žltý K 77'00—77'50 za 100 kilogr.

Petrolej: Fiumánsky kríšťalový K 40'00, fiumánsky White-Star (***) K 33'00 za 100 kilogr.

Lekvár: srbský K 35'60—37'00, bosenský K 56'50 do 57'00 za 100 kilogr.

Darmo a franko

posielam na žiadosť moj cenník s viac než 3000 obrázkami rozličných solidných nástrojov hudbných. Cis. a kráľ. dvorný dodavateľ

Ján Konrád

vývozny dom hudbných nástrojov Brüx č. 487. (Čechy). — Školské husle bez sliacka K 4.80, 5.50, 6.—, 7.60. K tomu sliacok K —.80, 1.—, 1.80. Citary, harmoniky atď. na sklade. — Riziko vytvorené! — Výmiena povolená alebo navratenie peňazi.

Oznamení prijíma administracia

'Krestan'

■ ■ Budapest, ■ ■

Szentkirályi-u. 28.

Veľmi pekná ozdoba!

Zaznačená vzorka.

Zákonná ochrana.

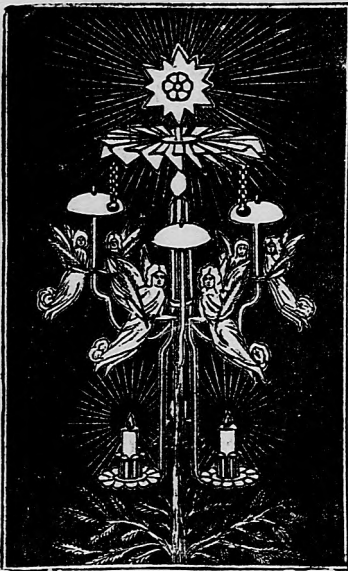
Najkrajšia ozdoba vianočného stromu

mnou opravený

I. čísla blisklavy anjel zvonček k vianočnému stromu.

Celkom z kovov, 6 pozlátených anjelov, 30 cm. vysokých. Záruka za dokonale dobré pôsobenie.

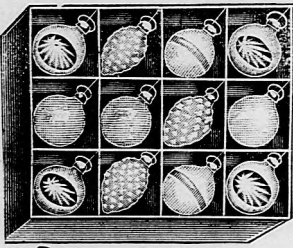
Dá sa hneď upevniť na najmenšom a najväčšom vianočnom strome. Na stôl postavený dá sa upotrebiť ako stolový zvonček. Postavený na teplé kachle účinkuje aj bez plameňa sviečky. Teplô troch sviec pohne hybajúce sa kolečka stroju a kroz tri opravené ocelové paličky udrúc na tri zvončeky dajú príjemný strieborný zvonový hlas mladých i starých povzbudiac k vianočnej pobožnosti. Cena s obalením a úpravou za kus kor. 50.

36 kusov kor. 57.50

50 kusov kor. 77.50

100 kusov kor. 100.

Najnovšia ozdoba vianočného stromu zo skla

12 kusov vyberaných dla veľkosti a vystavenia predmetu K -40, -60, -70, -80, 1.-, 1.20, 1.50, 2.-, 6 kusov v zaobalení dla veľkosti predmetov K -75, -90, 1.-, 1.20 Lametta (anjelské vlásoky) zo striebra alebo zlata, obálky po K -10. - Orechový drôt 100 kusov K -20. Sklenené guľkove retiazky 1 1/2 m. dlhé dla veľkosti guľiek K -90, -95, 1.20, 1.40. Malé sviečky k vianočnému stromu, 24 kusov v kartone K -50, väčšie 15 kusov v kartone K -50. Svetníčkov tucet K -50.

Vianočná odmena.

Každý ctený odberateľ. Ktorý od 1 septembra do 30. novembra vliste objedná u mňa na raz tovar v cene aspon do 40 korún ako vianočnú odmenu dostane ovo mna zdarma 4343 čísla alarmbudič hodiny s ožiarenými vnoči číslami.

Vymienka je dovolená peňaze sa tiež navracaju riziko je teda vytvorene.

Tovar sa rozposiela s poštovou dobienkou alebo pri predbežnom doposlani peňazi. Objednat najlepšie je na postovej ponkázke, alebo v liste s poštovou dobienkou. Pri objednaní v liste treba označiť či sa žiada zasielka s poštovou dobienkou alebo či sú peňaze uđodoslané s poštovou poukazolou V zájme každého obj-dnavateľa teži, objednanie previest, do 15 decembri požtový úrad pre veľky obchod nenie v stave zasielky vždy na čase vybavit.

Objednavky za včasu treba poslat.

Na prvo fabriku hodin Ján Konrád čis. a kr. dvorný liferant Brúx 1999 (Čechy).

Prosíme žiadať si náš hladný cenník s viacej než 300 vyobraziami, ktorý každemu ocholne zdarma pošleme.

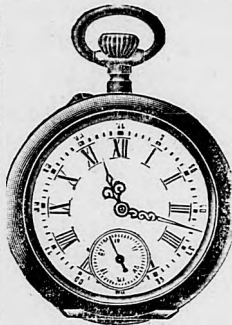

Ziadajte si cenník

Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 3000 obrazov obsahuje rozličných hodin, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov. - Svajcarsko pôvodny systém Roskopf patent K 5, Registrovaný corel Roskopf nikel remontoar K 7.

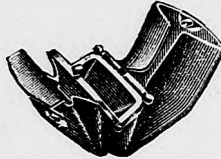
I. hodinová fabrika čis a k. dvorný doposielateľ

Hans Konrád Brúx No. 400 (Cesko.)

5 korun

pôvodné švajcarské Roskopf stroju, privilegované anker remontoir-hodinky s masívnou začlonou struny. Svajcarske anker dielo s olovemon ochrannou znamkou v niklovej obalke so šarnir prikrievkou (odinky idu 38, nie 12 hodin) s peknými pozlátenými ručičkami najpresnej vyzkúmané so zarukou 3 rokov kus po K 5.-, 3 kusy K 14.-. Ručičky na minuty K 6.-, 3 kusy K 17.-. V cemiku veľký výber.

7223 čísla tobolka na peňaze kus z jasno tmavej saffian kožky s tobolakou na drobne peňaze, štyri oddiely, s niklovou zátvorkou 9 cm. dĺžky, 6 cm. šírky K 1.50

7202 čísla locná dobrá tobolka na peňaze kus, z dobrej hladkej kožky, s pevnou koženou zátvorkou, 4 oddiely, s tubolkou na papierové peňaze s 3 zátvorkami 9 cm. dĺžky 6 cm. šírky K 1.35.

Lepšie tobolky na peňaze K 1.85, 2.10, 2.80, 3.10, 3.50, 3.80, 4.20 a vyše.

Prosíme žiadať si cenniky

!!! S 16 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 28.

(Staré číslo domu VI., Gyár-utca 50. č.)

Odporuča pri úplnej záruke

benzin-motore ku mlynom a iným priemyselným podnikom, taktcež

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!! Najjednoduchší a najdokonalejší mlátebný stroj prítomnosti !!

Bez strojnika lahko k vedeniu bár ktorým gázdom aj medzi domami slamou krytými. Cielom rozšírenia týchto najnovších strojov vymieňaju sa staršie parostroje.

Osobytná trieda pre stroje polného hospodárstva ako:

parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatin adt.

O nedostyžiteľnej zvláštnosti týchto strojov pogaáva

zpravy: F. baron Jozef Kemény, Maros-Németi (Sedmo-

kradsko). P. Tóth Péterbagi, Csantavér (Stol. Bács.)

Cennik na žiadost' zdarma a franko.

Pri objednavkách na naše

ohlasy, prosíme odvolávať

sa vždy na náš časopis.

Francková : zvláštnosť :

„Perlové žito“

jest najlepšia obilná káva, silnej vône,

v chuti zrnkovej káve podobná,

vzhliadne zaobalenie.

čisté výroby

Pečlivú prípravu zaručuje :

Henrika Francka synova.

Malá dávka pravej : Franckovej :

prilohy ku káve

dodáva „perlovej žitnej káve“ plnejšiu chuť,

krásnu zlatohnedú barvu!

Pravá

len s touto

ochrannou

známkou :

a s

menom

Franck

Na predaj

mestečku Csengeri (Szatmárska stolica) 190 katasztrálných jochov role I. triedy; v ednam kuse alebo na parcele. Jeden jah po 1000 korún. Prostredáci od meňeni. Dalšvé vysvetlenie dá majitel Gustáv Hénel, Árvaváralja, Árvamegye.